

17.31/10/11
1-212

Startnotitie Ouderen in Haarlem

Inleiding

De samenleving vergrijst. Ook in Haarlem neemt het aantal ouderen de komende jaren toe. Ouderen zijn een belangrijke doelgroep voor Haarlem. Enerzijds omdat ouderen een bijdrage leveren aan de economie en dienstverlening van Haarlem. Denk aan het culturele aanbod en de zorg. Anderzijds omdat een deel van de ouderen kwetsbaar is en Haarlem een sociale stad is met hart voor mensen die ondersteuning nodig hebben.

De commissie Samenleving heeft met het oog op de vergrijzing en de zorg om kwetsbare ouderen verschillende malen over het ouderen(gezondheids)beleid gesproken. De gemeente heeft op verschillende terreinen beleid voor ouderen: van de aanpassingen in huis in het kader van de Wmo, tot het bouwen van levensbestendige woningen tot open eettafel.

Aan het college is gevraagd te komen met een integrale nota over ouderen. Hierbij ligt de startnotitie nota Ouderen in Haarlem voor. In deze startnotitie wordt aangegeven wat de kaders van de nota Ouderen in Haarlem zijn, en welke onderwerpen erin zullen worden behandeld.

Met de voorliggende startnotitie voldoet het college deels aan toezegging 425 "Ouderenbeleid". In de toezegging wordt de startnotitie aangekondigd die vooraf gaat aan de nota Ouderen in Haarlem.

De nota sluit aan bij de ambities van het college zoals neergelegd in het collegewerkprogramma en coalitieakkoord. De gemeente kijkt scherp naar taken en verantwoordelijkheden. We willen Haarlammers, ook de ouderen, aanspreken op hun eigen kracht en zelfredzaamheid. Tegelijkertijd heeft de gemeente een rol in het ondersteunen van (kwetsbare) ouderen bij het meedoen in de samenleving. Dat uit zich allereerst in preventie: hoe bereiden we ouderen voor op mogelijke hulpbehoevendheid. Daarnaast uit zich dat in bijvoorbeeld in het tegengaan van eenzaamheid van ouderen, of in het levensbestendig bouwen. Meedoen aan de samenleving, ongeacht beperkingen: dat is ook de rode draad in de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO).

1. Ouderen in Haarlem in cijfers

In 2010 waren er in Haarlem 22.831 ouderen boven de 65, dat is ongeveer 15% van de totale Haarlemse bevolking. Daarvan woont bijna 94% zelfstandig. In onderstaande tabel staan enkele kerngegevens over ouderen in Haarlem.

Categorie	Aantal
65 plussers in Haarlem op 01-01-2010	22.831
65 plussers naar geslacht:	
* Mannen	9.365
* Vrouwen	13.466
65 plussers alleenstaand, waarvan:	11.052
* Mannen	2.932
* Vrouwen	8.120
65 plussers niet westers-allochtoon waarvan:	1.469
* Indische Nederlanders	735
* Turken	326
* Marokkanen	259
* Surinamers	149

2. Trends

In de nota Ouderen in Haarlem zal ingegaan worden op landelijke en lokale trends. Landelijke trends zijn onder meer:

- Vergrijzing: er komen niet alleen meer ouderen doordat de babyboomgeneratie de komende jaren met pensioen gaat, ze leven ook langer waardoor er sprake is van "dubbele vergrijzing. In 2040 zijn er 4,6 miljoen ouderen wat neerkomt op 25% van de bevolking tegenover 16% nu.
- Extramuralisering: ouderen blijven gemiddeld langer thuis wonen. Dit komt onder meer doordat ouderen langer gezond blijven en veelal liever in hun eigen omgeving oud worden. Het Persoonsgebonden Budget (PGB) maakt het bovendien mogelijk zorg op maat in te kopen.
- Hoger inkomen: ouderen krijgen gemiddeld genomen een steeds hoger inkomen. Dat stijgt gestaag sinds het midden van de jaren negentig. Het aandeel arme 65-plussers is onder allochtone ouderen wel relatief hoog.
- Actief: Ouderen zijn langer actief. Veel ouderen doen vrijwilligerswerk of hebben mantelzorgtaken. Dit neemt na het 75^e levensjaar af. Het sociale netwerk wordt vanaf die leeftijd ook kleiner, waardoor de kans op eenzaamheid toeneemt.
- Gezondheid: De gemiddelde levensverwachting van mensen wordt steeds hoger. Bovendien blijven ouderen gemiddeld langer gezond. Na het 75^e levensjaar nemen de gezondheidsproblemen echter toe. Behalve fysieke problemen, nemen ook de geestelijke problemen als depressie(ve klachten) en angststoornissen toe.
- Toename dementie: het aantal mensen met dementie zal als gevolg van de vergrijzing in de toekomst explosief stijgen naar meer dan een half miljoen in 2050. Dit heeft gevolgen voor de benodigde zorgvoorzieningen. De druk op mantelzorgers zal ook groter worden.

Voor het beschrijven van de lokale trends zal onder meer gebruik worden gemaakt van gegevens uit het bevolkingsprognose 2020 van de gemeentelijke afdeling Onderzoek en Statistiek, de Leefbaarheidsmonitor en Omnibusonderzoeken. O&S heeft ook onderzoek gedaan naar de resultaten van het huisbezoek aan 75+, dit onderzoek zal betrokken worden bij het opstellen van de nota. Daarnaast zal het landelijk woononderzoek (WoOn) "Wonen in Haarlem" worden betrokken dat onder de Haarlemse bevolking is gehouden. Daarin staan cijfers over de huidige woonvoorraad en wat gezien de demografische trends nodig is.

3. (Financiële) kaders van de nota Ouderen in Haarlem

De nota Ouderen in Haarlem zal gaan over de categorie ouderen vanaf 65. Voor deze leeftijdsgrens is gekozen omdat dan voor veel mensen na een arbeidszaam leven een nieuwe fase aanbreekt. Er verandert niet alleen veel in de invulling van de dag, maar vaak ook in het inkomen en de gezondheid. Bovendien sluit deze definitie aan bij gemeentelijke regelingen als de categorale regeling voor chronisch zieken, gehandicapten en ouderen.

Doel van het gemeentelijk ouderenbeleid is om ouderen zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen en te laten participeren in de maatschappij. Het versterken van de eigen kracht is daarbij uitgangspunt. De nota Ouderen in Haarlem wordt een integrale nota. Er is niet eerder een integrale nota over ouderen in Haarlem verschenen. Wel zal een overzicht worden gegeven van het huidige gemeentelijke beleid voor ouderen. Aan de hand van het overzicht worden lacunes opgespoord en aandachtspunten benoemd. Op basis hiervan zullen vanuit de visie van de gemeente Haarlem vervolgens concrete voorstellen worden gedaan.

Hierbij zijn drie scenario's voor het (financiële) ambitieniveau denkbaar:

1. Laag ambitieniveau: de maatregelen moeten kostenneutraal zijn en zullen zich bijvoorbeeld beperken tot verbeteren van het bekendmaken van het bestaande ondersteuningsaanbod voor ouderen via onder andere Loket Haarlem. Een andere mogelijkheid is het principe "nieuw voor oud" waarbij bestaande budgetten als het Flankerend Ouderenbeleid (FOB) en het ouderenwerk binnen het welzijnswerk geheralloceerd worden.
2. Gemiddeld ambitieniveau: de incidentele middelen die bij de Wmo-reserve beschikbaar zijn gesteld voor ouderenwerk (3 maal € 75.000,- voor de periode 2010-2012) worden ingezet voor incidentele verbeteringen of voor het opzetten van nieuwe maatregelen: bijvoorbeeld het ontwikkelen van huisbezoek tegen eenzaamheid van ouderen.
3. Hoog ambitieniveau: er komt een structureel budget beschikbaar voor het voeren van een nieuw ouderenbeleid. Behalve dat structureel budget beschikbaar komt voor het inbedden van de incidentele maatregelen kan het bijvoorbeeld worden ingezet voor het faciliteren van specifieke woonvoorzieningen voor ouderen (al dan niet uit een doelgroep).

4. Onderwerpen

In de nota Ouderen in Haarlem zal een overzicht worden gegeven van het beleid en uitvoering ten behoeve van ouderen. Het overzicht is tegelijk startpunt voor het inventariseren van mogelijke lacunes en/of aandachtspunten. De onderwerpen die in de nota aan de orde zullen komen zijn gegroepeerd rondom een aantal thema's. Die thema's zijn:

- Welzijn
- Wonen
- Voorzieningen
- Zorg
- Inkomen
- Informatie en advies

In onderstaande tabel worden de deelonderwerpen genoemd die onder bovenstaande thema's worden behandeld.

ONDERWERP	DEELONDERWERPEN
Welzijn	Ouderenwerk (collectieve activiteiten vanuit het welzijnswerk) Versterken van het vrijwilligerswerk /BUUV Bestrijden ouderenmishandeling Bestrijden eenzaamheid van ouderen Gevolgen AWBZ-pakketmaatregel voor ouderen Geestelijke en lichamelijke gezondheid (o.a. sport en bewegen) Preventie / voorbereiding op hulpbehoefendheid Veiligheid
Wonen	Levensbestendig wonen Woongroepen voor ouderen Wonen speciale doelgroepen (o.a. OGGZ, allochtonen)
Voorzieningen	Wmo-voorzieningen Diensten (Tafeltje Dekje, alarmering etc.) Maatschappelijke voorzieningen (winkels, banken etc.) Mobiliteit Openbare ruimte
Zorg	Verbeteren van de ondersteuning aan mantelzorgers Extramurale en intramurale zorg voor ouderen Ketenzorg dementie
Inkomen	Armoedebeleid en categorale regelingen voor ouderen
Informatie en advies	Preventief huisbezoek aan ouderen van 75+ Doorontwikkeling informatie en adviesfunctie Digitalisering van de gemeente

Een aantal van bovengenoemde onderwerpen staan niet los van de herijking van het welzijnsbeleid en de systeeminnovaties zoals neergelegd in Hof 2.0 en zullen in dat licht worden besproken.

5. Besluitvormingsproces en inspraak

In 2009 heeft een rondetafelconferentie plaatsgevonden over het ouderenbeleid in Haarlem. Hierbij waren de belangrijkste organisaties op het gebied van ouderen aanwezig, zoals Bureau Ouderenadviseurs van Kontext, de ouderenbonden, het ouderenwerk van de welzijnsorganisaties, de

huisartsenvereniging, de Wmo-raad, vrijwilligersorganisaties en corporaties. De uitkomsten van deze conferentie zullen worden meegenomen in de nota Ouderen in Haarlem.

De route van de nota ziet er als volgt uit. De startnotitie Ouderen in Haarlem komt na goedkeuring van het college ter bespreking in de commissie Samenleving. De commissie geeft aan of zij instemt met de gepresenteerde kaders en werkwijze.

Na goedkeuring van de startnotitie door de commissie wordt de Wmo-raad aan de hand van de startnotitie om een advies gevraagd. Het college zal een reactie op het advies geven.

De startnotitie zal ook met de ouderenbonden, welzijnsorganisaties en woningbouwcorporaties worden besproken.

Vervolgens wordt de raadsnota Ouderen in Haarlem opgesteld. Hierin zal de input van de Wmo-raad, de ouderenbonden, welzijnsorganisaties en woningbouwcorporaties en de rondetafelconferentie worden betrokken. De nota wordt inclusief reactie van het college op het Wmo-raadsadvies ter besluitvorming voorgelegd aan het college.

Vervolgens wordt de nota wordt inclusief advies van de Wmo-raad en reactie van het college voorgelegd aan de commissie Samenleving.

Tot slot zal de nota ter goedkeuring aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

6. Planning

De planning van de startnota en nota, ziet er dan als volgt uit:

WANNEER	WAT
5 april	Startnotitie ter besluitvorming in B&W
28 april	Startnotitie ter bespreking in commissie Samenleving
5 mei	Startnotitie Ouderen in Haarlem met adviesvraag naar Wmo-raad
Mei - juni	Startnotitie Ouderen in Haarlem bespreken met ouderenbonden, welzijnsorganisaties en woningbouwcorporaties
17 juni	Deadline advies Wmo-raad
4 oktober	Nota Ouderen in Haarlem inclusief reactie op Wmo-raadsadvies ter besluitvorming in B&W
27 oktober	Nota Ouderen in Haarlem inclusief advies Wmo-raad en reactie college bespreken in commissie Samenleving
3 november	Nota Ouderen in Haarlem ter besluitvorming in gemeenteraad